

діяльності переробної промисловості найбільше реалізовано продукції підприємствами з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (17,1 млрд.грн.) [2].

Індекси промислової продукції України протягом аналізованого періоду мають тенденцію до спадання. У Львівській області у 2015 році спостерігається зростання індексу відносно попереднього року. Загалом значення індексів по області є вищими за загальнодержавні протягом усього періоду, що є позитивним результатом діяльності для Львівської області.

Проаналізувавши рентабельність операційної діяльності промисловості України та Львівської області за даними [1, 2], можна зробити такі висновки:

– спостерігається падіння показника протягом 2011-2015 рр. як по області, так і по країні, проте тенденція до спадання протягом усього періоду лише загальнодержавного показника, обласний показник вказує на високий рівень рентабельності у 2013 році;

– у 2013-2015 рр. спостерігаються вищі значення показника по Львівській області, ніж по Україні, що характеризує позитивно діяльність області.

Аналіз промисловості України та Львівської області показує зниження фінансових результатів діяльності, падіння основних показників діяльності та зменшення кількості підприємств. Основною причиною цього є нестабільна ситуація в країні на сьогоднішній день. Варто зазначити, що у такі важкі часи, промисловість країни потребує рішучих дій для покращення її стану.

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Головне управління статистики у Львівській області. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>.

Ливдар М.В.

к.е.н., доцент

Ядлош С.І.

студент-магістр

Національний університет «Львівська політехніка»

ПОЗАБІРЖОВИЙ ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Позабіржовий ринок цінних паперів є надзвичайно важливим елементом ринку капіталів, оскільки завдяки своїй масовості, розгалуженості та оперативності він наближає фондовий ринок до дрібних інвесторів, створює сприятливі умови для тих компаній, які не включені до котирувального списку і не відповідають суворим вимогам лістингу. Актуальним у сучасних умовах є дослідження особливостей функціонування, стану та розвитку позабіржового ринку цінних паперів України, який може забезпечити економіку країни необхідною кількістю інвестиційних ресурсів.

Сутність позабіржового фондового ринку висвітлене у самій назві – це та частина фондового ринку, що перебуває поза сферою діяльності фондових бірж. Позабіржовий ринок функціонує за допомогою телефонного зв'язку і комп'ютерної мережі. Біржовий ринок доступний тільки солідним провідним у своїх галузях компаніям, тоді як позабіржовий ринок через фінансових посередників може використовувати будь-яка компанія чи фірма. Важливими ознаками позабіржового ринку є: відсутність вказаного місця для укладання угод, самоорганізація та пряме узгодження ціни між покупцем і продавцем [3].

Варто відзначити, що позабіржовий ринок цінних паперів не є альтернативою, а суттєво розширює і доповнює біржовий ринок на первинному і вторинному рівнях. Позабіржовий ринок швидко і оперативно знаходить для інвестора найбільш вигідні об'єкти

вкладання капіталу. До переваг позабіржової торгівлі слід віднести сучасну і прогресивну технологію проведення операцій з цінними паперами, що дозволяє використовувати комп'ютерний пошук; можливість виставляти на торги цілі портфелі цінних паперів; нижчий рівень витрат [1, с. 131].

Щоб уявити стан фондового біржового ринку України потрібно розглянути тенденції його розвитку за останній період часу. Фондовий ринок України характеризується незначною часткою організованого ринку. Частка позабіржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів у 2016 році є досить високою – 88% [4]. Обороти коштів позабіржового ринку у 5-10 разів перевищують обороти біржового. Крім того на позабіржовому ринку відбувається 99,5% загального обсягу торгів за акціями. Найбільш активно на позабіржовому ринку торгуються цінні папери, торгівля якими була зупинена на фондових біржах. Порівнюючи ціноутворення на акції на організованому та неорганізованому ринку можна констатувати, що серед цін на неорганізованому ринку значно ширше, а різниця, починаючи з 50% спреду та більше, фактично зростає в геометричній прогресії [7].

Прикладами успішного застосування систем позабіржової торгівлі у світовому просторі вважають позабіржові системи NASDAQ і NMS (США), SESDAG (Сінгапур), COATC (Канада).

Що стосується України, то основна частина торгівлі на позабіржовому ринку цінних паперів України здійснюється за допомогою торговельної інформаційної системи (ТІС), найбільшою є Перша фондова торгова система (ПФТС). До учасників системи відносять торговців цінних паперів об'єднаних комп'ютерною мережею, на терміналах якої вони знайомляться з попиту-пропозицією на певні види цінних паперів, вибирають позиції, які задовольняють їхні вимоги, і укладають відповідні угоди. ПФТС виконує наступні завдання: торгівля акціями в режимі реального часу (виставлення котирування, отримання оперативної інформації про стан ринку, укладення угоди), надання режиму перегляду стану фондового ринку зацікавленим сторонам, здійснення обміну повідомленнями на дисплеях [5].

Роль позабіржового ринку полягає в тому, що він:

- 1) оперативно знаходить для інвесторів найвигідніші об'єкти вкладання капіталу;
- 2) сприяє розвитку фондового ринку на рівні регіонів (областей, районів, міст), виявляючись корисним економічним інструментом для місцевих органів влади;
- 3) створює передумови для прискорення розвитку інфраструктури фондового ринку в країні, зокрема для створення електронних інформаційних каналів і мереж, що забезпечують відкритість процесу випуску й обігу цінних паперів ;
- 4) є сприятливим середовищем розвитку послуг для учасників фондового ринку: інвестиційного консультування, управління портфелями цінних паперів, інших видів діяльності фондових бірж;
- 5) змушує фондові біржі постійно вдосконалювати якість своєї роботи, щоб вистояти в конкурентній боротьбі з позабіржовим ринком [6].

Головною особливістю позабіржового ринку цінних паперів є ціноутворення, яке формується не за допомогою аукціонного способу, а в процесі переговорів дилера і покупця. У переговорах переважно фігурує так звана нетто-ціна, на основі якої не стягується комісійний збір. Дилерська націнка на позабіржовому ринку не повинна перевищувати 5% вартості угоди. [2].

Отже, в процесі свого постійного розвитку позабіржові торговельні системи трансформувалися у високоорганізований механізм торгівлі зі щоденним обігом, який вимірюють мільйонами цінних паперів. На даний момент вони є конкурентами та водночас органічним доповненням фондової біржі. Безліч вчених-економістів та представників реального сектору економіки стверджують про спекулятивну природу угод у межах цих систем, але у цілому можливість перепродажу цінних паперів не лише на біржовому, а й на позабіржовому ринку, доступність позабіржового ринку для широкого кола учасників

роблять фондовий ринок привабливішим для інвесторів і сприяють зростанню реальних інвестицій.

1. Краснова І.В. *Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку* / І.В. Краснова // *Проблеми економіки*. – 2014. – № 1. – С. 129–134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.problecon.com/pdf/2014/1_0/129_134.pdf.

2. Малишенко К.А. *Сучасний стан ринку цінних паперів: проблеми та перспективи* / К.А.Малишенко // *Ефективна економіка*. – 2014. - №7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econotyu.nauka.com.ua/op=1&z=3175>.

3. *Небіржовий ринок цінних паперів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-8041.html>.

4. Офіційний сайт НКЦПФР. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/fund/analytics>

5. *Позабіржовий фондовий ринок України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.virtual.ks.ua/students/6522-otc-stock-market-of-ukraine.html>

6. *Ринок цінних паперів і фондова біржа : навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни студентами спец. "Фінанси і кредит" / С. В. Черкасова; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів, 2015. - 167 с. - Бібліогр.: с. 165-167.*

7. *Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України за 2015 рік* [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/activities/annual>

Маркович І.Б.

к.е.н.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СКЛАДНОСТРУКТУРОВАНІСТЬ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Складність конкурентного середовища функціонування підприємств змушує їх більш уважно відноситися до особливостей формування конкурентних переваг та їх утримання не тільки в межах національної економіки, а й в міжнародному масштабі.

Основними протиріччями, які повинні бути узгодженими сучасними компаніями, є наступні.

По-перше, складноузгодженість між тенденціями інтеграції та фрагментації у виробничій сфері. Не зважаючи на те, що масштабне виробництво чи акумуляція підприємницьких потенціалів в межах однієї структури може мати синергічні ефекти в напрямку зростання якості продукції та зниження витрат, концентрація господарської політики на вузькому збутовому чи виробничому сегменті із нішевими вимогами, які задовольняються невеликими підприємствами, може дати їм можливість стати ланкою складного фрагментованого ланцюжка.

По-друге, нерівномірність розвитку регіонів чи окремих територіальних одиниць лише посилюється. Ця особливість світового простору не зникає, а «підігривається» зростанням розриву в економічному розвитку між країнами-«лідерами» та країнами-«аутсайдерами». Нерівномірність характерна і для регіонального розрізу в межах держави. В цілому це є закономірним процесом, що аналогічний різниці в рівнях конкурентоспроможності підприємницьких структур, які діють на одному ринку. Тому намагання нівелювати цю нерівномірність приречені на поразку. Орієнтир повинен бути поставлений на реалізацію можливостей скорочення темпів відставання регіонів (держав_ із нижчим рівнем економічно-соціальної успішності від регіонів (держав) із найвищим його рівнем.

Т.Палмер, активний прихильник глобалізації, так показує два погляди на нерівність: "Причини, що підсилюють або пом'якшують нерівність у світі, вельми складні, але в твердженні про те, що глобалізація породжує нерівність, є частка істини: розрив за рівнем